

آفات و بیماری‌های گیاهی
جلد ۷۶، شماره ۲، اسفند ۱۳۸۷

گزارش کوتاه علمی

اولین گزارش از وجود کنه (*Schizotetranychus celarius* (Banks 1917) روی بید فری (*Salix matsudana* Koid.) از ایران: دکتر مسعود اربابی*، مهندس پروانه برادران، دکتر منصورعبائی و مهندس امیرحسین پهلوانی، مؤسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور، صندوق پستی ۱۴۵۴، تهران ۱۹۳۹۵، ایران، marbabi18@yahoo.com*.

کنه تارتن *Schizotetranychus celarius* اولین بار از روی بامبو زیتنی (*Dracaena sanderiana* Sander ex Mast.) در نمونه‌های ارسالی سازمان حفظ نباتات جمع‌آوری، شناسایی و گزارش می‌گردد. پراکندگی این کنه به لحاظ عدم رعایت قوانین قرنطینه توسط بخش خصوصی باعث گسترش آن در سال ۱۳۸۵ روی درخت بید فری (*Salix matsudana*) در محیط‌های آزاد تهران شد. تغذیه، تمامی مراحل زندگی و تراکم جمعیت کنه در زیرتارهای تنیده شده در محل فرورفتگی در قسمت زیرین برگ بید فری همراه با علائم خسارت بصورت لکه‌های زرد و سفید رنگ در مقابل محل فرورفتگی در سطح فوقانی برگ مشاهده گردید. بیشترین خسارت این کنه روی برگ‌های قسمت‌های پایینی بیدفری دیده می‌شود. افزایش دما همراه با استرس‌های آبی باعث تشدید فعالیت و انبوهی جمعیت کنه و خزان زود هنگام درخت‌های آلوده در سال ۱۳۸۶ شد، که در سال بعد بصورت کاهش رشد درخت ملاحظه گردید. شکل زمستان‌گذرانی، بصورت کنه ماده بالغ نارنجی یا زرد رنگ، روی تنه درختان آلوده در پائیز مشاهده شد.

از خصوصیات تاکسونومیک کنه ماده می‌توان به اندازه طول موی اول قسمت میانی پشت کنه (D_1) که نصف اندازه طول موی دوم (D_2) در همین ناحیه است و یا مساوی اندازه موی اول در قسمت جانبی بدن کنه ماده (L_1) اشاره نمود. خطوط عمودی در قسمت پشتی روی پرودورسم (prodorsom) یا در قسمت جلویی هیستروزوما به موی دوم (D_2) در قسمت میانی

اربابی و همکاران: اولین گزارش از وجود کنه *Schizotetranychus celarius* روی بید فری ...

پشت بدن کنه ماده متصل می‌شود. شکل آداگوس (aedeagus) کنه در قسمت اتصال به بدن پهن و به سمت انتها تدریجاً باریک و تقریباً بشکل S در می‌آید. از ایران گونه *Schizotetranychus schizopus* Zacher (Kamali et al., 2001, A catalog of mites and ticks (Acari) of Iran. Islamic Azad University, Scientific Pub. Center) که اختلاف گونه اخیر با گونه مورد بررسی در شکل آداگوس آن‌ها قابل تفکیک بوده و شکل آن برای گونه *S. schizopus* با زاویه ۴۵ درجه در قسمت جلوئی نسبت به قسمت شفت (shaft) با کمی زاویه به طرف جلو امتداد دارد و در قسمت پشتی با برجستگی همراه است (Pritchard and Baker, 1955, A revision of the spider mite family Tetranychidae, Memories series, San Francisco, Pacific Coast Entomological Society. California Academy of Sciences, Vol. 2, 240-270; Baker and Tuttle, 1994, A guide to the spider mite of United States, Indira Publishing House, Michigan). از خصوصیات فنولوژی کنه *S. schizopus* تنیدن انبوه تار همراه با پوشش کامل تنه و ساقه درختان بید آلوده اعلام شده است (Duncan and Lindquist, 1989, An unusually copious production of webbing by a willow inhabiting spider mite, *Schizotetranychus schizophus* (Zacher). Can. Entomologist, 121: 1037-1039). این چنین علائم تنیدن تار توسط گونه *S. celarius* در این تحقیق مشاهده نشد و در منابع به آن نیز اشاره نشده است.

Appl. Ent. Phytopath.

Vol. 76, No. 2, March 2009

Short report

First report of occurrence of *Schizotetranychus celarius* (Banks) on *Salix matsudana* Koid. from Iran: Dr. M. Arbabi, Eng. P. Baradarn, Dr. M. Abaei and Eng. A. H. Phalavani, Iranian Research Institute of Plant Protection, P. O. Box 1454, Tehran 19395, Iran, marbabi18@yahoo.com*.

Schizotetranychus celarius or Bamboo spider mite was collected for the first time from *Dracaena sanderiana* Sander ex Mast. in samples received from Plant Protection Organization and is reported as mite pest of ornamental plants in Iran. This mite observed on *Salix matsudana* in Tehran province during 2006 its spread seems to be due to lack of quarantine rules' consideration by private sector. Feeding, different life stages and high populations of this mite were observed under webs in depressions situated on leaf underside. These depressions appeared as yellow or white spots on the opposite side. The damage was most sever on leaves situated on lower parts of the trees. Raise in temperature together with water stress led to mites' population increase and subsequently premature leaf shedding. This caused an decrease in growth in the following year. The overwintering stage of the mite was observed as mature orange or yellow females on infested tree trunks in late september. The major taxonomic features of the females are as follow: the first pair of dorsocentral hysterosomal setae (D_1) of *S. celarius* is about 1/2 as long as 2nd pair and equal in length to the first pair of lateral setae (L_1), the striae are longitudinal on propodosoma and on the anterior portion of the hysterosom, reaching to the D_2 setae (Pritchard and Baker, 1955, A revision of the spider mite family Tetranychidae, Memories series, San Francisco, Pacific Coast Entomological Society. California Academy of Sciences, Vol. 2, 240-270). The aedeagus of *S. celarius* is stout distinctive in being broadly curved dorsald (Pritchard and Baker 1955, A revision of the spider mite family Tetranychidae, Memories series, San Francisco, Pacific Coast Entomological Society. California Academy of Sciences, Vol. 2, 240-270) whereas the aedeagus of *Schizotetranychus schizopus* Zacher which earlier reported from unknown species of *Salix* host plant from Iran (Kamali *et al.*, 2001, A catalog of mites and ticks (Acari) of Iran. Islamic Azad University, Scientific Pub. Center) was reported obliquely sigmoid with elongate knob at a 45 degree angle to axis of shaft with slight anterior angulation's and an elongate tapering posterior projection (Baker and Tuttle, 1994, A guide to

the spider mite of United States, Indira Publishing House, Michigan). One of the phenological characters of *S. schizopus* is unusual copious webbing from adjacent the base of the trees to the top of the pollarded trunk (Duncan and Lindquist, 1989, An unusually copious production of webbing by a willow inhabiting spider mite, *Schizotetranychus schizophus* (Zacher). Can. Entomologist, 121: 1037-1039) while such webbing phenomena was neither observed on *Salix matsudana* by *S. celarius* nor reported in literature.